

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ ЯК ОБ'ЄКТИВНИЙ ПРОЦЕС ЇХНІХ ДОКОРІННИХ ЗМІН НА ПОЧАТКУ ТРЕТЬОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ

У процесі дослідження виявлено, що характерними домінантами трансформації сучасних економічних систем на початку третього тисячоліття є екологізація та глобалізація. Запропоновано у процесі дослідження та аналізу сучасних економічних систем використовувати діяльнісний підхід, переосмислений та скорегований відповідно до сучасних умов функціонування економічних систем. Виявлено суперечності між традиційною ринковою економікою та екологічними вимогами. Екологізація є складним, багатогранним і досить суперечливим процесом наближення господарської діяльності до таких форм життєдіяльності, які існують у природній системі без участі людини. Екологізацію не варто ототожнювати з охороною природи. "Екологізація" є поняттям значно ширшим за поняття "природоохоронна діяльність", більше того, останнє є складовим елементом трансформаційних процесів національного господарського комплексу, котрі кваліфікуються як екологізація. На наше переконання, побудована на постіндустріальній парадигмі економічна теорія стає теоретико-методологічною основою, тим фундаментом, на якому формується екологічна економіка як галузь знань, що вивчає взаємозв'язки між природними та економічними системами, і котра, водночас, слугує віддзеркаленням екологічного імперативу в економічній теорії. Зроблено висновок, що екологізація цивілізаційного, а насамперед економічного розвитку, є об'єктивною потребою сьогодення.

Ключові слова: економічна система; екологізація економічних систем; глобалізація; діяльнісний підхід; постіндустріальна цивілізація.

Вступ. Обґрунтування теоретико-методологічних засад порівняльного аналізу сучасних економічних систем об'єктивно передбачає виявлення пріоритетних домінант їх трансформації, якими на початку третього тисячоліття є, на наше переконання, екологізація та глобалізація. Саме ці процеси здійснюють нині вирішальний вплив на функціонування і трансформацію наявних чи становлення нових економічних систем.

Якщо ще кілька десятків років тому питання стану природи та загострення екологічних проблем турбували, в основному, науковців та представників різного роду екологічних рухів, то сьогодні світове співтовариство усвідомлює всю небезпеку ресурсно-екологічної кризи, яка набуває глобальних масштабів. Екологізація економічних систем, формування нової екологічної політики країн світу, механізмів удосконалення природо-користування та охорони навколишнього природного середовища беззаперечно є об'єктивною потребою сьогодення. Враховуючи наведене вище, наше дослідження є актуальним та своєчасним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема взаємодії людини і природи, екологізації економіки висвітлено в численних наукових дослідженнях і узагальненнях вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема таких як Л. С. Гринів (Hryniv, 2001), В. В. Добровольський (Dobrovolskyi, 2005), Р. А. Квасов (Kvasov, 2003), Б. В. Кульчицький (Kulchytskyi & Kulchytskyi, 2015; Lysi & Kulchytskyi, 2001), Я. В. Кульчицький (Kulchytskyi & Kulchytskyi, 2015; Kulchytskyi, 2005), В. П. Лисий (Lysi & Kulchytskyi, 2001), В. М. Лукашевич (Lukashevych, 2005), І. П. Онуфрик (Onufryk & Tabachuk, 2009), Т. Ю. Туниця (Tunytsia, 2005), Ю. Ю. Туниця (Tunytsia, 2006), І. Фенно (Fenno, 2013), А. А. Чухно (Chukhno, 2003). Проте деякі аспекти цієї проблеми,

пов'язані з переходом людства від індустріальної до постіндустріальної цивілізації та посиленням глобалізаційних процесів, потребують подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою дослідження є розгляд проблеми взаємодії людини та природи на початку третього тисячоліття в контексті дослідження та порівняльного аналізу сучасних економічних систем.

Виклад основного матеріалу дослідження. Взаємодія людини і природи є беззаперечним фактом. Виходячи з цього, вважаємо найбільш доцільним у процесі дослідження та порівняльного аналізу сучасних економічних систем використання діяльнісного підходу, переосмисленого та скорегованого відповідно до сучасних умов функціонування економічних систем, а саме в умовах їх екологізації та глобалізації. У цьому контексті поділяємо думку Б. Кульчицького та Я. Кульчицького, котрі аргументовано доводять, що "парадигма діяльності у її "чистому вигляді" уже не відповідає викликам сьогодення і не може розглядатися серед методологічного арсеналу сучасної економічної теорії" (Kulchytskyi & Kulchytskyi, 2015, р. 254). Цей підхід вважаємо конструктивним, адже сьогодні попри поступову гуманізацію економічних систем спостерігаємо загострення глобальних екологічних проблем, виникає об'єктивна потреба відходу від антропоцентристського підходу у взаємодії людини і природи та утвердження нового типу взаємодії, котрий базуватиметься на економічній та екологічній культурі нового рівня, філософії екологічної відповідальності, коли на перше місце висуваються не меркантильні, "шлункові" інтереси, а екоцентристські цінності, котрі передбачають розуміння того факту, що наявні природні багатства, як "... загальноцивілізаційну спадщину, потрібно використовувати з дотриманням принципу рівних прав нинішнього та майбутніх поко-

Цитування за ДСТУ: Табачук А. Я. Екологізація економічних систем як об'єктивний процес їхніх докорінних змін на початку третього тисячоліття / А. Я. Табачук // Науковий вісник НЛТУ України. Серія економічна. – 2017. – Вип. 27(2). – С. 29–33.

Citation APA: Tabachuk, A. Ya. (2017). GREENING ECONOMIC SYSTEMS AS AN OBJECTIVE PROCESS OF THEIR FUNDAMENTAL CHANGES AT THE BEGINNING OF THE THIRD MILLENIUM. *Scientific Bulletin of UNFU. Economic Series*, 27(2), 29–33. Retrieved from: <http://nv.nltu.edu.ua/index.php/journal/article/view/266>

лінь на доброякісне природне життєве довкілля й достатню кількість і якість природних ресурсів" (Tunuytsia, 2005, р. 239). З урахуванням таких методологічних позицій розглянемо детальніше суть економічної та екологічної діяльності у контексті висвітлення теоретико-методологічних засад порівняння та аналізу сучасних економічних систем в умовах їх екологізації та глобалізації.

Георг Гегель вважає, що діяльність – це "...середній термін умовисновку, одним з крайніх термінів котрого є загальне, ідея, що перебуває у глибині духу, а іншим, – зовнішність взагалі, предметна матерія. Діяльність є середнім терміном, завдяки якому здійснюється перехід загального і внутрішнього до об'єктивності" (Hehel, 1974, р. 381). Вітчизняні філософи С. Щерба та О. Заглада трактують діяльність як специфічно людську форму активного ставлення до світу, спосіб буття людини. Науковці слушно зауважують, що тварина теж діє, проте змістом її дій та поведінки є пристосування до умов життя, вона регулюється, як правило, інстинктами і набутими умовними рефлексами, в той час як людина не тільки пристосовується до природи, а й пристосовує природу до себе задля задоволення власних потреб; людина, спираючись на свої знання про предмети і явища, їх властивості, причинні зв'язки та закономірності, змінює саму діяльність. Людська діяльність має осмислений, свідомий, цілеспрямований характер (Shcherba & Zahlada, 2011). У цьому контексті російський економіст Р. Квасов, стверджує, що "...позбавивши людську діяльність свідомого і вольового початку, абстрагувавши від елементів суб'єктивності, а отже, від феномену усвідомлення об'єктивного, можна отримати все що завгодно, тільки не людську діяльність" (Kvasov, 2003, р. 50).

Стівен Роузфілд, роздумуючи над природою економічної діяльності та роллю утилітарної етики у забезпеченні переваг економічних систем, робить висновок, що основною силою економічної діяльності є пошук корисності, при цьому йдеться як про працю, так і про дозвілля. Корисність він трактує як певну сукупність духовних благ. Прагнення до економічної корисності як правило, на думку С. Роузфілда, є безмежним, а поведінка кожного окремого індивіда залежить від таких чинників, як утилітарна етика та уразливість інших індивідів (Rouzfild, 2005, р. 8-9).

Поділяємо погляди А. Чухна, Б. Кульчицького та Я. Кульчицького, котрі вважають, що діяльність як категорія характеризується творчістю, є творчим процесом (Kulchytskyi & Kulchytskyi, 2015, р. 285-286; Chukhno, 2003, р. 276-289). Серцевиною творчого процесу економічної діяльності є економічна та екологічна культура.

Щоб зрозуміти зміст економічної діяльності, потрібно, насамперед, розглядати її як систему у контексті взаємодії людини та природи. Адже, як слушно зазначають В. Лисий та Б. Кульчицький, "...люди як суб'єкти діяльності не можуть взаємодіяти між собою інакше, ніж через природу. Природа, котра береться в найширшому розумінні слова, включається до соціальних відносин, до діяльності, є її складовим елементом незалежно від того, яка ця діяльність і в якій сфері здійснюється. Справді, діяльність людини спершу завжди спрямована на природу, яка є предметом діяльнос-

ті та перетворення. Результат цього перетворення і є тією ланкою, що пов'язує людину з людиною. А це означає, що діяльність у кінцевому підсумку завжди спрямована на іншу людину та являє собою певну систему суспільних відносин" (Lysyi & Kulchytskyi, 2001, р. 118).

У процесі взаємодії людини і природи здійснюється їх взаємовплив одне на одного. Історія засвідчує, що міра цього взаємовпливу на різних етапах розвитку суспільства була неоднаковою. Розвиток суспільства характеризується збільшенням знань, модернізацією способів та засобів людської діяльності, що, водночас, виливається у зростання впливу людини на природу. Схиляємось до думки Б. Кульчицького та Я. Кульчицького, котрі вважають, що головним способом цілеспрямованого впливу суспільства на природу з метою задоволення його потреб є економічна діяльність, яка у нашому випадку виступає як екологічна діяльність (Kulchytskyi & Kulchytskyi, 2015, р. 258). При цьому Я. Кульчицький вважає екологічну діяльність усвідомленою соціальною активністю, котра спрямована на перетворення довкілля (Kulchytskyi, 2005, р. 24). І. Фенно розглядає екологічну діяльність як один із проявів соціальної діяльності, мета якої полягає в усуненні екологічно негативних наслідків активності людини чи запобігання їм. Дослідниця слушно зауважує, що важливою характеристикою екологічної діяльності є її ефективність. Екологічна ефективність слугує об'єднуювальною ланкою між результатами екологічної діяльності та іншими її компонентами, зокрема потребами, засобами, цілями, витратами тощо. І. Фенно виділяє два основні напрямки екологічної діяльності: матеріальну та теоретичну. Метою матеріальної екологічної діяльності є збереження та покращення навколишнього природного середовища, екологізація як виробництва, так і інших сфер життя. Теоретична ж екологічна діяльність полягає у формуванні екологічної культури та екологічної освіти (Fenko, 2013). Екологічна діяльність, будучи складовою частиною людської діяльності, у зв'язку з розвитком науково-технічного прогресу та посиленням антропогенного тиску на природне середовище, відіграє дедалі більшу роль у процесі трансформації, визначенні ключових функцій та структури сучасних економічних систем.

Характерною рисою ХХ ст. було нестримне прагнення людства до забезпечення економічного та технологічного розвитку. Успіх, як правило, визначався зростанням валового внутрішнього продукту. Вважалося, що це автоматично приведе до добробуту і значного підвищення рівня життя людей у майбутньому. При цьому прогрес майже завжди забезпечувався нещадною експлуатацією та збіднення навколишнього середовища, експансією "закону джунглів" – хто сильніший, той і виживе (Onufryk & Tabachuk, 2009, р. 180). У цьому контексті В. Лукашевич слушно зазначає, що "стрімкі зміни на рубежі сторіч виявили певні об'єктивно зумовлені межі людської активності. Цілі та результати діяльності людини вступали в суперечність з об'єктивними законами природи. Збереження системи зв'язків "людина – природа", що склалася на сьогодні, таїть у собі глобальні соціальні катастрофічні наслідки. Комерційний інтерес – це головне джерело екологічної бід, яка перевищує вигоду від усієї комерції загалом" (Lu-

kashevych, 2005, p. 169). Схожої точки зору притримується А. Чухно, котрий вважає, що традиційні уявлення, що базуються на ресурсних складниках зростання і вимірюють його приростом продукції доходу, виробітку тощо, частково себе вичерпали, а подолання елементів "індустріального" мислення є умовою переходу на нову парадигму, нову систему ідей та уявлень, які вирішили б суперечності та дали новий поштовх у напрямку осмислення нових явищ і тенденцій, притаманних постіндустріальному суспільству. Перехід на нову парадигму передбачає, на думку науковця, формування якісно нового типу мислення, глибоке оновлення методології та понятійного апарату науки (Chukhno, 2003, p. 217-218).

Звертає увагу на глибокі суперечності між традиційною ринковою економікою та екологічними вимогами і Ю. Туниць, котрий вважає ключовою проблемою сучасної економічної науки формування нової екологічної економіки. Він вважає, що сьогодні, на початку третього тисячоліття, виникла потреба зміни або принаймні уточнення парадигми економічної теорії. Виникнення такої потреби, на думку дослідника, зумовлене розширенням предмету класичної та неокласичної економічної теорії у зв'язку з розширенням третього фактора виробництва "природні ресурси" до поняття "природне довкілля" (Tunysia, 2006, p. 21-27).

Виходячи з наведених вище міркувань, на наше переконання, побудована на постіндустріальній парадигмі економічна теорія стає теоретико-методологічною основою, тим фундаментом, на якому формується екологічна економіка як галузь знань, що вивчає взаємозв'язки між природними та економічними системами, і котра, водночас, слугує віддзеркаленням екологічного імперативу в економічній теорії.

Об'єктивною необхідністю сьогодення є екологізація цивілізаційного, а насамперед, економічного розвитку. Екологізація є складним, багатограним і досить суперечливим процесом наближення господарської діяльності до таких форм життєдіяльності, які існують у природній системі без участі людини (Tunysia, 2005, p. 241).

Екологізацію не потрібно ототожнювати з охороною природи. У цьому контексті Л. Мельник слушно зазначає, що "екологізація" є поняттям значно ширшим за поняття "природоохоронна діяльність", більше того, останнє є складовим елементом трансформаційних процесів національного господарського комплексу, котрі кваліфікуються як екологізація. Хоча екологізація і включає процеси природоохоронної діяльності, вона відрізняється від неї концептуально. У той час як природоохоронна діяльність використовується для пом'якшення екодеструктивного впливу на довкілля, екологічної недосконалості, екологізація є процесом постійного екологічного удосконалення, який спрямований на ліквідацію екодеструктивних факторів, а відповідно і потреби природоохоронних заходів (Melnyk, 2001, p. 230-231).

Сьогодні виникає потреба перегляду методології економічної теорії у контексті взаємодії людини і природи. Теорія значною мірою дотримується матеріалістичних догм, зв'язок людини і природи базується на "шлункових інтересах", як про це сто років тому висловився І. Я. Франко. Визнання природи основним джерелом національного багатства та ключовим елементом

виробництва приведе до розуміння об'єктивної потреби її збереження та покращення для прийдешніх поколінь. Досягнення такої мети Б. Кульчицький та Я. Кульчицький вбачають в обґрунтуванні "...зростання питомої ваги вартості природної складової виробництва, що створить основу для підвищення рентабельності екологічно чистих виробничих процесів" (Kulchytskyi & Kulchytskyi, 2015, p. 265). Такий підхід нам видається конструктивним і далекоглядним. На екологічну політику в такому випадку покладаються завдання перебудови економічної системи на засадах раціональності та ресурсоощадливості.

Процес взаємодії людини та природи характеризується різного роду закономірностями, котрі не можна звести суто до природних чи суто до суспільних законів. Природне середовище перебуває у динамічній рівновазі, втручання ж суспільства у природні системи, котрі функціонують на принципах самовідтворення та безвідходності, як відомо, часто призводить до їх порушення (Hryniv, 2001, p. 15). Виходячи з таких міркувань, можемо із впевненістю констатувати, що відносини між суспільством та природою, соціально-екологічні відносини є надзвичайно важливими та займають вагоме місце у системі економічних відносин суспільства. Щодо визначення суті соціально-екологічних відносин, поділяємо думку дослідників філософії сучасних економічних систем Б. Кульчицького та Я. Кульчицького, що соціально-екологічні відносини – це відносини, котрі "...об'єктивно складаються між суб'єктами економічної системи суспільства, еколого-економічної діяльності у процесі свідомого перетворення природного світу на основі відповідної економічної та екологічної культури (Kulchytskyi & Kulchytskyi, 2015, p. 266). Соціально-екологічні відносини мають багатомікову історію. В. Добровольський в історії відносин людства і природи виділяє три періоди, які розділяються двома революціями. Перший період – найтриваліший – характеризується, як правило, біологічними потребами людей. Соціальні категорії у цьому періоді проявляються у процесі колективних дій (полюванні на звірів, захисті від нападу тощо), де всі мали однакове право на природні багатства, а нерівність членів племені пояснювалася тільки індивідуальними якостями кожної окремої особи. Другий період дослідник пов'язує з початком агрокультурної революції, коли примітивне збиральство та полювання почали доповнюватися розведенням тварин та отриманням рослинної продукції на обробленій землі. Третій період, на думку науковця, розпочала індустріальна (технічна, промислова) революція, яка різко збільшила диференціацію людства стосовно природи. Левову частку прав природокористування отримали не тільки окремі соціальні групи, а і соціальні інститути – держави, міжнаціональні корпорації тощо, що разом зі швидким розвитком техніки спровокувало людство на зверхнє ставлення до природи, що саме по собі є недопустимим, адже природне середовище є середовищем, від якого залежить людська діяльність, зрештою середовищем існування самої людини, від якості якого залежить якість життя людини (Dobrovolskyi, 2005). На наше переконання, у зв'язку з такими векторами новітніх трансформацій як перехід людства від індустріальної до постіндустріальної цивілізації; від капіталістич-

них і постсоціалістичних суспільств до цивілізації соціально орієнтованого ринку; від звичайних культур до мета культури; від нещадної експлуатації природи, панування "закону джунглів" до перших кроків провадження економічної діяльності з урахуванням екологічного чинника та поступової екологізації економічних систем, можемо говорити про початок нового періоду розвитку соціально-екологічних відносин – постіндустріального, коли людина не просто починає усвідомлювати важливість збереження природи як середовища існування всього живого, а й продукує певні рішення, які сприяють зменшенню антропогенного тиску на навколишнє природне середовище; відбувається перехід від біосфери до ноосфери, про котру говорив В. Вернадський, яка, як зазначає Л. Гринів, є "...сферою колективного людського розуму із свідомим управлінням природними процесами" (Грунів, 2001, р. 16).

Висновки. Характерними домінантами трансформації сучасних економічних систем на початку третього тисячоліття є екологізація та глобалізація. Ці процеси сьогодні здійснюють вагомий вплив на функціонування і трансформацію наявних чи становлення нових економічних систем. Виходячи з беззаперечності факту взаємодії людини і природи, запропоновано використовувати у процесі дослідження та порівняльного аналізу сучасних економічних систем діяльнісного підходу, переосмисленого та скорегованого відповідно до сучасних умов функціонування економічних систем, а саме в умовах їх екологізації та глобалізації. У ході дослідження з'ясовано, що між традиційною ринковою економікою та екологічними вимогами існують глибокі суперечності, котрі, на наше переконання, вдасться подолати змінивши, або принаймні уточнивши, парадигму економічної теорії. Вважаємо, що побудована на постіндустріальній парадигмі економічна теорія стає теоретико-методологічною основою, на якій формується екологічна економіка як галузь знань, котра вивчає взаємозв'язки між природними та економічними системами.

Перелік використаних джерел

Chukhno, A. A. (2003). *Postindustrialna ekonomika: teoriia, praktyka ta yikh znachennia dlia Ukrainy*. Kyiv: Lohos, 631 p. [in Ukrainian]

- Dobrovolskyi, V. V. (2005). *Ekolohichni znannia: navch. posibn.* Kyiv: VD "Profesional", 304 p. Retrived from: http://pidruchniki.com/18340719/ekologiya/priroda_lyudske_suspilstvo. [in Ukrainian]
- Fenno, I. (2013). *Diialnisnyi pidkhid v ekolohii: sutnisni kharakterystyky. Hileia: naukovyi visnyk*, 74, 240–242. Retrived from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2013_74_93. [in Ukrainian]
- Hehel, H. (1974). *Jentsyklopedyia fylosofskykh nauk: per. s nem. A. Yarovocho.* (Vol. 1, pp. 375–388). Moscow: Nauka, 480 p. [in Russian]
- Hryniv, L. S. (2001). *Ekolohichno zbalansovana ekonomika: problemy teorii: monohrafiia.* Lviv: LNU im. Ivana Franka, 240 p. [in Ukrainian]
- Kulchytskyi, B. V., & Kulchytskyi, Ya. V. (2015). *Filosofia ekonomichnykh system (rozvytok metodolohii yikh porivnialnoho analizu v umovakh ekolohizatsii, intelektualizatsii ta hlobalizatsii): monohrafiia.* Lviv: Liha-Pres, 710 p. [in Ukrainian]
- Kulchytskyi, Ya. V. (2005). *Problemy formuvannia sotsialno-ekolohichnykh suspilnykh vidnosyn u konteksti transformatsii suchasnykh ekoloho-ekonomichnykh system: monohrafiia.* Lviv: Kamula, 144 p. [in Ukrainian]
- Kvasov, R.A. (2003). *Filosofija jekonomicheskikh otnoshenij. Jekonomicheskij vestnik RGU*, 1(3), 43–52. [in Russian]
- Lukashevych, V. M. (2005). *Hlobalistyka: navch. posibn.* (Vol. 2). Lviv: Novyi Svit–2000, 440 p. [in Ukrainian]
- Lysyi, V. P., & Kulchytskyi, B. V. (2001). *Diialnist v umovakh bahatovariantnosti modelei ekonomichnoho rozvytku: sotsialno-filosofskyi aspekt. Naukovi zapysky*, 3, 118–122. Retrived from: <http://uadpub.uad.lviv.ua/nz/3/41.pdf>. [in Ukrainian]
- Melnik, L. G. (2001). *Jekologicheskaja jekonomika: uchebnik.* Sumy: Universitetskaja kniga, 350 p. [in Russian]
- Onufryk, I. P., & Tabachuk, A. Ya. (2009). *Ekonomichne zrostantia, stalyy rozvytok ta ukraïnski realii. Scientific Bulletin of UNFU*, 19(7), 180–186. Retrived from: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2009/19_7/180_Onufryk_19_7.pdf [in Ukrainian]
- Rouzfeld, S. (2005). *Porivniuemо ekonomichni systemy: per. z anhл. V. Vyshenska.* Kyiv: K.I.S., Kharkiv, 370 p. [in Ukrainian]
- Shcherba, S. P., & Zahlada, O. A. (2011). *Filosofii: pidruchnyk* (Vol. 5). Kyiv: Kondor, 548 p. Retrived from: http://pidruchniki.com/12581122/filosofiya/lyudska_diyalnist. [in Ukrainian]
- Tunytzia, T. Yu. (2005). *Mizhnarodni aspekty problem ekolohizatsii ekonomiky. Scientific Bulletin of UNFU*, 15(6), 238–242. Retrived from: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2005/15_6/238_Tunytzia_15_6.pdf. [in Ukrainian]
- Tunytzia, Yu. Yu. (2006). *Ekoeconomika i rynek: podolannia supe-rechnosti.* Kyiv: Znannia, 314 p. [in Ukrainian]

А. Я. Табачук

ЭКОЛОГИЗАЦИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ СИСТЕМ КАК ОБЪЕКТИВНЫЙ ПРОЦЕСС ИХ КОРЕННЫХ ИЗМЕНЕНИЙ В НАЧАЛЕ ТРЕТЬЕГО ТЫСЯЧЕЛЕТИЯ

В процессе исследования выявлено, что характерными доминантами трансформации современных экономических систем в начале третьего тысячелетия является экологизация и глобализация. Предложено в процессе исследования и анализа современных экономических систем использовать деятельностный подход, переосмысленный и скорректированный в соответствии с современными условиями функционирования экономических систем. Выявлены противоречия между традиционной рыночной экономикой и экологическими требованиями. Экологизация является сложным, многогранным и довольно противоречивым процессом приближения хозяйственной деятельности к таким формам жизнедеятельности, которые существуют в природной системе без участия человека. Экологизацию не следует отождествлять с охраной природы. "Экологизация" является понятием значительно шире понятия "природоохранная деятельность", более того, последнее является составным элементом трансформационных процессов национального хозяйственного комплекса, которые квалифицируются как экологизация. По нашему убеждению, построенная на постиндустріальной парадигме экономическая теория становится теоретико-методологической основой, тем фундаментом, на котором формируется экологическая экономика отрасль знаний, изучающая взаимосвязи между природными и экономическими системами, и которая, в свою очередь, служит отражением экологического императива в экономической теории. Сделан вывод, что экологизация цивилизационного, а прежде всего экономического развития, является объективной необходимостью сегодняшнего дня.

Ключевые слова: экономическая система; экологизация экономических систем; глобализация; деятельностный подход; постиндустріальная цивилизация.

GREENING ECONOMIC SYSTEMS AS AN OBJECTIVE PROCESS OF THEIR FUNDAMENTAL CHANGES AT THE BEGINNING OF THE THIRD MILLENIUM

Greening and globalization significantly influence the current functioning and transformation of existing and developing economic systems. Greening economic systems, forming a new environmental policy of countries all over the world is an objective necessity today. Therefore, the aim of our study is to examine the problem of interaction between man and nature at the beginning of the third millennium, in the context of research and comparative analysis of modern economies. In the process of research we discovered that characteristic dominators of the modern economic systems transformation at the beginning of the third millennium are greening and globalization. We suggested using the activity approach, reconsidered and adjusted according to the modern conditions of the economic systems functioning. Contradictions were found between the traditional market economy and ecological challenges. Greening is a complex, multi-sided and quite disputable process of economic activity approach towards the life activity forms which exist in the natural system without the human intervention. Furthermore, we shouldn't identify greening to the nature protection. Greening is much wider notion than "nature protection", moreover, the latter is an element of transformation processes of macro-economic complex qualified as greening. We are convinced that the economic theory based on the postindustrial paradigm becomes theoretical and methodological basis, the foundation on which the ecological economy is formed as a sphere of knowledge studying mutual relations between natural and economic systems and which, in its turn, serves as a reflection of ecological imperative in the economic theory. Finally, we have made the conclusion that greening of civilizational, and, primarily, economic development is an objective necessity of nowadays.

Keywords: economic system; greening of economic systems; globalization; activity approach; post-industrial civilization.

Інформація про автора:

Табачук Андрій Ярославович, аспірант, Львівський НУ ім. Івана Франка, м. Львів, Україна.

Email: a.tabatschuk@gmail.com